

ACTUALITAT DE J. V. FOIX

Més d'una vegada ens hem adonat que, per descriure la claror que, als nostres ulls, tenien aquí els primers anys trenta, no hi ha com valer-se d'imatges de Foix. Que, per exemple, als moments de la República, li escauen molt bé frases d'ell com «la llum era d'aplec, de sardanes i de segadors», i que, a més, la veíes en «una hora universal i federalista». Que, per evocar l'ambient de la Barcelona avantguardista d'aleshores, també va molt bé de valer-se d'aquella cavalcada pel Passeig de Gràcia descrita en un dels seus articles, on veiem Mr. i Mrs. Calder «acompanyats amb música de jazz: N'Angel Ferrant, l'escultor, tocava les timbales, En Sebastià Gasch, el crític, el saxofó. I En Joan Prats, amic de novadors, feia el solista tot imitant la fressa del mar». Que, per als bons poetes d'aquell temps, igualment va bé recordar que Foix ja deia que la seva tasca consistia a alliberar-se ells mateixos en el cant, i que «és d'aquest alliberament, que la comunitat, de retop, es beneficiarà». ¿Cal dir que pertot arreu de la seva obra a Foix li surt la llum dels carrers i places de Sarrià d'aquells anys? Aquella llum d'una classe ben definida de la nostra societat que nosaltres veïem, no sense una certa enveja, com el «clan de Sarrià»? Un clan, a més, que arribava fins a Sitges per fer «L'amic de les Arts» i també per riure's, amb els amics de l'ADLAN, dels fideus noucentistes que trobaven massa beats i massa tous. Fins els caràcters tipogràfics de la lletra negra holandesa que triava Foix per als seus llibres i que banyaven amb una certa «negror» l'article que va escriure sobre Dadà al famós *D'Ací i d'Allà* de l'any 1934, contribueixen molt bé a pintar-nos aquells moments. I no oblidem, és clar, les vinyetes que li afegia el seu amic Joan Miró, que marcaven una línia a les seves publicacions.

Però, vet aquí que ja passaren els quaranta anys d'opressió sanguinària i d'intent de genocidi de la cultura del nostre poble. I allò que alguns creien que només havia estat un estil molt localitzat i minoritari d'un grup de catalans de vegades considerats *snoobs*, d'abans de la guerra, ara, com per miracle, ens torna a aparèixer no en tota *la seva llum*, sinó com *la llum* mateixa, no en tota *la seva raó*, sinó com *la raó*. És a dir, no com quelcom a la moda d'uns moments i d'uns quants (d'una «avantguarda històrica» ja closa, com creuen certs savis), sinó com els capdavaners de la trajectòria més viva de la nostra cultura, que va ser ferida brutalment, és veritat,

però que ara segueix plena de salut i d'actualitat i sobretot del mesatge, que és el que li ha donat continuïtat i noves veus.

El túnel imposat dels quaranta anys havia fet pensar, als tifes de la cultura franquista, que les clarors i les imatges de Foix, i tot el que representen per als catalans, ja estaven llestes. Fins un cregut «progressisme» que va venir després (en el fons de senyorets anticomunistes), que creia que enlairava Foix presentant-lo com a exponent de la idea de separar la cultura de la política, de fet li volia més mal que bé. Ens amagava que Foix, a la inversa, havia ensenyat que «aquella idea només és correcta sempre que la política —oh ideal suprem!— no sigui ja la mateixa cultura» i que, per tant, no sempre s'han de fer escarafalls si artistes i poetes de vegades es troben molt a gust de la mà d'alguns polítics. Recordem, sí no, com ens complementàrem perfectament quan tots junts lluitàvem per sortir del túnel franquista i que encara molts ens turmentem units perquè s'acabi d'ensorrar del tot.

La torxa que, com ja era sabut, en l'especificitat de la poesia, Foix passà als poetes de la generació següent (pensem sobretot en En Joan Brossa) ara es veu, doncs, que té molta més amplitud. Perquè Foix sempre ha vist que les armes de la poesia, com les de la pintura, la música o el cinema, són per a combatre en una lluita ideològica global contra tot el que representi obscurantisme, opressió i, finalment, explotació. Per això no és gens estrany que molts escrits de Foix dels anys trenta siguin encara tan actuals en aquests moments: tots aquells en què defensa la llibertat d'expressió, en què propugna un nou humanisme, en què reclama els valors morals del catalanisme, de les «cent maneres de servir el país»... I que, en qüestions estètiques, moltes idees seves encaixin com anell al dit en la rabiosament actual unió d'unes arts sense fronteres, en l'art general de viure que és tan nostra (i sembla que ens ho volgués confirmar amb les paraules que ens dedicà en un dels seus llibres: «A Antoni Tàpies, poeta, J. V. Foix, pintor»), en un intercanviable afany de totalitat i universalitat que ha begut en les nostres tradicions lullianes i vilanovesques, en les quals ja era normal de saber que és mal metge el que només sap medicina. Un art general que cada dia ens ho somogui tot, ens inquieti i faci caure els falsos ídols de la falsa realitat, des dels més encimbellats fins a totes les coses més senzilles de la vida quotidiana. Un art que ens ajudi a trobar el coneixement lúcid i que ens faci la vida cada dia més bella. «D'on vinc, ni sé; però la llum s'agleva darrera el port...»

«Ni on vaig, no sé...» Però «Serfs de la llum i llibertats per l'espera, / Forts en el fort i assetjats per Ningú, / Ens ombrejava una sola bandera».

I que nosaltres continuem veient en present (encara que el vers ens quedí coix) perquè sentim ben vivament que *ens ombreja* i ens acull encara, estimat Foix.

Antoni TÀPIES
Campins, octubre 1978